

คู่มือครู

ชุดสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระวรรณคดีและวรรณกรรม
“การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิด
จากวรรณคดีและวรรณกรรม”

โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โครงการการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

DISTANCE LEARNING
TELEVISION

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนครูเล่มนี้จัดทำเพื่อใช้ประกอบในชุดสื่อวีดิทัศน์ DLTV การเรียนรู้วิชาภาษาไทยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องการวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมสาระสำคัญของเอกสารคู่มือเล่มนี้ เป็นแนวการสอนที่บูรณาการซึ่งจะให้ความสนใจและแนวปฏิบัติในการสอน ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิเคราะห์ข้อคิดต่าง ๆ ของแต่ละด้านจากการอ่านเนื้อหาวรรณคดี เพื่อนำมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยครบถ้วนตลอดจนได้วางขั้นตอนต่าง ๆ ไว้เพื่อความสะดวกเหมาะสมกับครู นักศึกษา และนักเรียนผู้ใช้เป็นสำคัญ

ผู้เขียนหวังว่าเอกสารคู่มือครูประกอบในชุดสื่อวีดิทัศน์ DLTV เล่มนี้จะให้ประโยชน์แก่ผู้สอน นักเรียนและผู้สนใจศึกษา นอกจากนี้จะใช้อ่านประกอบการเรียนในรายวิชาภาษาไทยแล้วยังเป็นแนวทางต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ ในการจัดการเรียนรู้วิชาอื่นในอนาคตได้อีกด้วย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการทุกท่านที่ผู้เขียนได้กล่าวอ้างอิงในแนวคิด หลักการ ไว้ในเอกสารเล่มนี้ได้ตามลุล่วงตามวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน หากผู้ใช้ทุกท่านมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น หรือเสนอแนะแนวทางแก่คณะผู้จัดทำ ก็จักยินดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

มกราคม 2564

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่1 การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดวรรณคดีและวรรณกรรม	1
การพิจารณาคูณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม	1
แนวทางการเขียนวรรณคดี	1
การพิจารณาคูณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม	1
บรรณานุกรม	7
ภาคผนวก ก แผนการสอน	9
ภาคผนวก ข แบบฝึกหัดและแบบทดสอบ	15
ประวัติผู้เขียน	19

การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม

การพิจารณาคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณกรรม คือ งานเขียนทุกประเภทที่ถ่ายทอดออกมาโดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษา เช่น นวนิยายเรื่องสั้น บทกลอน บทความ ฯลฯ

วรรณคดี คือ งานเขียนทุกประเภทที่ถ่ายทอดออกมาโดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษา เช่น นวนิยายเรื่องสั้น บทกลอน บทความ ฯลฯ

แนวทางในการเขียนวรรณคดี

- 1.) วิธีชีวิต
- 2.) เดินป่า
- 3.) ฆ่ายักษ์
- 4.) ลักผู้หญิง

การพิจารณาคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม

เป็นการพิจารณาเพื่อให้เห็นความสำคัญและเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม มีด้วยกันทั้งหมด ๓ ด้านดังนี้ ด้านเนื้อหา ด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคม

คุณค่าด้านเนื้อหา

การพิจารณาคุณค่าด้านเนื้อหา มีแนวทางในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบ พิจารณาร่างงานประพันธ์นั้นใช้คำประพันธ์ชนิดใด ลักษณะการแต่งถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์บังคับของคำประพันธ์นั้นๆ หรือไม่ ผู้แต่งเลือกใช้คำประพันธ์ได้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือไม่

1.2 องค์ประกอบของเรื่อง มีแนวในการพิจารณาดังนี้

1.2.1 สาร พิจารณาสาระที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่านว่าเป็นเรื่องอะไร เช่น ต้องการให้ความรู้ให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมา ควรจับสาระสำคัญหรือแก่นของเรื่องให้ได้ว่าผู้แต่งต้องการสื่ออะไร สารสำคัญหรือแก่นของเรื่องมีลักษณะแปลกใหม่และน่าสนใจอย่างไร

1.2.2 โครงเรื่อง พิจารณาว่าผู้แต่งมีวิธีการวางโครงเรื่องอย่างไร เหมาะสมหรือไม่ การลำดับความเป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือมีวิธีการวางลำดับเรื่องน่าสนใจอย่างไร

1.2.3 ตัวละคร พิจารณาว่าตัวละครในเรื่องมีลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและบทบาทในเรื่องอย่างไร พฤติกรรมที่แสดงออกดีหรือไม่ดี เหมือนกับชีวิตจริงมากน้อยเพียงไร

1.2.4 ฉากและบรรยากาศ พิจารณาว่าผู้แต่งพรรณนาหรือบรรยายฉากและบรรยากาศได้เหมาะสม ถูกต้อง ชัดเจน เห็นภาพพจน์และสอดคล้องกับเรื่องได้ดีเพียงใด

1.2.5 กลวิธีในการแต่ง พิจารณาวีธีในการเลือกใช้ถ้อยคำและการนำเสนอว่าผู้แต่งนำเสนออย่างไร เช่น เสนออย่างตรงไปตรงมา เสนอโดยตีความจากสัญลักษณ์หรือความเปรียบ นำเสนอโดยการสร้างภาพพจน์ให้เนื้อความเป็นจริงเพื่อดึงดูดความสนใจ เป็นต้น ควรพิจารณาว่า วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ชวนให้น่าสนใจน่าติดตามหรือน่าประทับใจอย่างไร

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

วรรณคดีที่ได้รับความนิยมว่าดีเด่นต้องมีกลวิธีการประพันธ์ที่ดีเยี่ยม และให้ค่าเหมาะสมกับลักษณะหน้าที่ของคำ ถูกต้องตรงความหมาย เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและมีเสียงเสนาะ ซึ่งผู้อ่านจะเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่องได้ จะต้องเข้าใจสำนวนโวหารและภาพพจน์ เสมือนได้ยินเสียง ได้เห็นภาพเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความรู้สึกคล้อยตาม ดังนี้

1. การใช้โวหาร

1.1 บรรยายโวหาร เป็นการเล่าเรื่อง เล่าเหตุการณ์ที่มีเวลาสถานที่ ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื้อเรื่อง การบรรยายมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเรื่องราวนั้น ๆ เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างไร เรื่องราวดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจริง หรือเป็นเรื่องที่เกิดจากจินตนาการของกวีก็ได้

1.2 พรรณนาโวหาร เป็นการให้รายละเอียดของเรื่องราว เพื่อให้ผู้อ่านเห็นสภาพหรือลักษณะที่ละเอียดลออและพรรณนาความรู้สึกกระทบอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน ทั้งนี้การพรรณนาทำให้อ่านผู้ฟังมองเห็นภาพ การพรรณนาจึงมักแทรกอยู่ในการเล่าเรื่องหรือการบรรยาย

1.3 เทศนาโวหาร คือโวหารที่มุ่งในการสั่งสอน โนมน้ำวจิตใจผู้อ่านให้คล้อยตาม

1.4 สาธกโวหาร คือ โวหารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้วยการยกตัวอย่างประกอบเพื่ออธิบายสนับสนุนความคิดเห็นให้น่าเชื่อถือ

1.5 อุปมาโวหาร คือ โวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้น

2. การใช้ภาพพจน์

เป็นการพลิกแพลงภาษาให้แปลกออกไปกว่าที่เป็นอยู่ปกติ ทำให้เกิดรสกระทบความรู้สึกและอารมณ์ต่างกับภาษาที่ใช้อย่างตรงไปตรงมา ดังนี้

2.1 อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งคล้ายหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำแสดงความเปรียบ เช่น เปรียบ ประดุจ ดุจ ดัง เหมือน รวากับ รว พียง พียง ฯลฯ

ตัวอย่างอุปมา

สูงระหงทรงเพรียวเรียวยาวรูต	งามละม้ายคล้ายอุฐกะหลาป่า
พิศแต่หัวตลอดเท้าขาวแต่ตา	ทั้งสองแก้มกัลยา ดั่ง ลูกยอ
คิ้วก่งเหมือนกงเขาคีตฝ้าย	จุมุกละม้ายคล้ายพริ้วขอ
หูกวางดวงพักตร์หักงอ	ลำคอโตตันสั้นกลม

ระเด่นลันได – พระมหามนตรี (ทรัพย์)

2.2 อุปลักษณ์ คือ การเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการอุปมา โดยอุปลักษณ์มักใช้คำว่า เป็น คือ ในการเปรียบ

ตัวอย่างอุปลักษณ์

มันก็เป็นช่างงาอันกล้าหาญ	เราก็เป็นช่างสารอันสูงใหญ่
จะอยู่ป่าเดียวกันนั้นฉันใด	นานไปก็จะยับอัปมาน

(ขุนช้างขุนแผน)

2.3 สัญลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีคำแสดงความเปรียบ “เขาเป็นคนเจ้าชู้มาก เห็นเปลี่ยนตุ๊กตาหน้ารถประจำเลย”

ตัวอย่างสัญลักษณ์

“อย่าเอื้อมเด็ดดอกฟ้า	มาถนอม
สูงสุดมือมักตรอม	อกไข
เด็ดแต่ดอกพยอม	ยามยาก ชมนา
สูงก็สอยด้วยไม้	อาจเอื้อมเอาถึง”

(โคลงโลกนิติ – สมเด็จพระยาเดชาติศร)

2.4 อติพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำที่กล่าวผิดไปจากความเป็นจริง โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับสิ่งที่ดูเกินมากกว่าความจริง

ตัวอย่างอติพจน์

ตราบขุนศิริชั้น ขาดสลาย ลงแม่
รักบ่หายตราบหาย หกฟ้า
สุริยจันทรขยาย จากโลก ไปฤ
ไฟแล่นล้างสีหล้า ห่อนล้างอาลัย

(นิราศนรินทร์)

2.5 บุคคลวัต คือ การกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจให้มีการกระทำเหมือนมนุษย์
ตัวอย่างบุคคลวัต

“ลมหนาวเริ่มล่องมาจากฟ้าแล้ว
พรม จวบ แผ่วเจ้าพระยาโรยผ้าฝืน
คลื่นคลี่เกลียวแก้วม้วนกับนวลจันทร์
กระซิบสั้น ซ่านกระเซ็นเป็นลำนำ”

(ลมหนาว – เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

2.6 สัทพจน์ คือ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ
ตัวอย่างสัทพจน์

ณ ยามสายัณห์ตะวันยิ่งย้อย
แนะเร่งเท้าหน้อยทยอยเหยียบหนา
ตะแล็กตักตัก จะแหลกลแล้วจ้า
กระดิ่งรับมาเออะรับข้าวไป

(ณ ยามสายัณห์ – สุภร ผลชีวิน)

3. การเล่นเสียง

คือการเลือกสรรคำที่มีเสียงสัมผัสกันได้แก่ การเล่นเสียงอักษร เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ เพื่อเพิ่มความไพเราะและแสดงความสามารถของกวีที่แม้จะเล่นเสียงของคำแต่ยังคงความหมายไว้ได้ ดังบทประพันธ์

เสนาสุสู่สู่	ครเพลง
ยิ่งค่ายหลายเมืองแยง	แย่งแย่ง
รุกรันรันรนแรง	ฤทธิ์รีบ
ลวงล้วงล้วงแล้ว	รวบเร้าเอามา

3.1 การเล่นเสียงอักษร คือการใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเดียวกันหลาย ๆ พยางค์ติดกัน เพื่อความไพเราะ จากบทประพันธ์นี้ รุก-รัน-รัน-รน-แรง-ฤทธิ์-รีบ เป็นเสียง /ร/

3.2 การเล่นเสียงสระ คือ การใช้สัมผัสสระที่มีเสียงตรงกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดในมาตราเดียวกัน แม้จะใช้พยัญชนะมาใช้เล่นสัมผัสเสียงสระอีก เช่น สุ-สู่-สู่, ค่าย-หลาย

3.3 การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คือการใช้คำที่ไล่ระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับ เป็นชุดๆ เช่น ลวง-ล้วง-ล้วง

3.4 อื่น ๆ เช่น การเล่นคำซ้ำ การเล่นคำพ้องเสียง การเล่นคำพ้องความหมาย การเล่นคำตรงข้าม การเล่นคำเชิงถาม

4. รสทางวรรณคดีไทย

รสทางวรรณคดีที่มีอยู่ 4 ชนิด คือ เสาวรจนี นารีปราโมทย์ พิโรธวาที สัลลาปังคพิไสย

4.1 เสาวรจนี (เสาว ว. ดี, งาม + รจนี ก. ตกแต่ง, ประพันธ์; ว. งาม) รสนี้เป็นการชมความงาม ชมโฉมพริ้งพริ้วแลบรรยายถึงความงามแห่งนาง ทั้งตามขนบก็เก่าก่อนแลในแบบฉบับส่วนตัว ตัวอย่างเช่น

...หนุ่มน้อยโสดาน่าเสียดาย	ควรจะนับว่าชายโฉมยง
ทนต์แดงดั่งแสงทับทิม	เพริศพริ้มเพรารับกับขนง
เกศาลัยงอนงามทรง	เอวองค์สารพัดไม่ขัดตา...

จากบทข้างต้น เป็นการกล่าวชมรูปโฉมของวิหยาสะก่า ซึ่งถูกสังคามาระตาสังหาร กล่าววิหยาสะก่านั้นเป็นชายหนุ่มรูปงาม ฟันนั้นเป็นแสงแวววาวสีแดงราวกับแสงของทับทิม ซึ่งตัดรับกับคิ้ว รวมทั้งปลายเส้นผมซึ่งงอนงามขึ้นเป็นทรงสวยงาม รับกับทรวดทรงองค์เอวของวิหยาสะก่า

4.2 นารีปราโมทย์ (นารี น. หญิง + ปราโมทย์ น. ความบันเทิงใจ, ความปลื้มใจ, ปราโมช ก็ว่า) คือการทำให้ "นารี" นั้น ปลื้ม "ปราโมทย์" ซึ่งรูปแบบหนึ่งก็คือ การแสดงความรักผ่านการเกี่ยวแลโอ้อวมปฐิโถม อันคำว่า "โอ้อวมปฐิโถม" นี้ ความหมายอันแท้จริงของคำก็คือ การใช้มือลูบไปตาม (โอ้อ) แขนวชน (โถม) และย่อน (ปฐิ) ขนขึ้นมา เมื่อโอ้อวมปฐิโถม ในเบื้องปลาย นารีก็จักปรีดาปราโมทย์ ในตอนที่ศึกษา มีเพียงแค่ตอนที่อิเหนากำลังสั่งลาจากนางจินตหรา ซึ่งเมื่ออ่านดูแล้วบางทีอาจจะไม่ถึงกับเป็นการโอ้อวมปฐิโถมเท่าใดนัก เพียงจะจัดไว้ ณ ที่นี้ เนื่องจากเป็นบทที่แสดงถึงความรัก กล่าวคือ

เมื่อนั้น	พระสุริยวงศ์เทวัญอัญญา
โถมนางพลางกล่าววาจา	จงผินมาพาทีกับพี่ชาย
ซึ่งสัญญาว่าไว้กับนวลน้อง	จะคงครองไม่ตรีไม่หนีหน่าย
มิได้แกลังกลอกกลับอภิปราย	อย่าสงกว่าจะวายคล้ายรัก

จากบทข้างต้น ก็คือบทที่อิเหนาได้บอกกล่าวกับจินตหรา ว่าตนไปก็คงไปเพียงไม่นาน ขอจินตหราอย่าร้องไห้โศกเศร้าเลย

4.3 พิโรธวาที (พิโรธ ก. โกรธเกรี้ยว ไม่สบอารมณ์ + วาที น. วาตะ คำพูด) คือการแสดงความโกรธแค้นผ่านการใช้คำตัดพ้อต่อว่าให้เสียใจ ทั้งยังสำแดงความน้อยเนื้อต่ำใจ, ความผิดหวัง, ความแค้นคับอับจิต แลความโกรธกริ้ว ตามออกมาด้วย เหมือนกล้วยกับเปลือก กวีมักตัดพ้อและประชดประเทียดเสียดแลสี เจ็บดังฝักกลางกระดองใจ อ่านสนุกดีไซร์แฮ!

ตัวอย่างของรสพิโรธวาทีนี้มีอยู่มากมาย ที่จะยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างก็จะมี

เมื่อนั้น	พระผู้ผ่านไอศูรย์สูงส่ง
ประกาศิตสีหนาทอาจง	จะณรงค์สงครามก็ตามใจ
ตรัสพลางอย่างเอื้องยุรยาตร	จากอาสน์แท่นทองผ่องใส
พนักงานปิดม่านทันใด	เสด็จเข้าข้างในฉับพลันฯ

ในบทที่ยกมานี้ เป็นตอนที่ท้าวดาห่าได้ฟังความจากราชทูตของเมืองกะหมังกุหนิง ที่กล่าวไว้ว่าถ้าท้าวดาห่าไม่ยอมยกบุษบาให้กับวิหยาสะก่า ก็ขอให้เตรียมบ้านเมืองไว้ให้ดี เพราะเมืองกะ-หมังกุหนิงจะยกทัพมารบเมื่อท้าวดาห่าได้ฟังก็โกรธเดือดดาลทันใด จึงบอกไปว่าจะมารบก็มา แล้วก็ลุกออกไปทันที

4.4 สัลลาบังคพิไสย (สัลล น. ความโศกโศกาเศร้าร่ำน้ำตานอง, ความเจ็บปวดแปลบ ๆ แลบแล่นในเนื้อใจ, การครวญคร่ำรำพันรำพึง / สัลลาป น. การพูดจากัน + องค์กร น. บท, ขึ้น อัน, ตัว + พิไสย น. ความสามารถ ฤจะแผลงมาจาก วิสัย ซึ่งแปลว่า ธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ ฤสันดาน ก็อาจเป็นได้) คือ การโอดคร่ำครวญ หรือบทโศกอันว่าด้วยการจากพรากสิ่งอันเป็นที่รัก มีใช้ให้เคลื่อนกล่นไปในบรรดานิราศ (ก. ไปจาก, ระเหะหน , ปราศจาก, ปราศจากความหวัง, ไม่มีความต้องการ, หมดยอก, เหยยอยู่) เนื่องจากกวี อันมีท่านสุนทรภู่ นำเร็ดบรรเจิดศรีมอญู่ที่หน้าขบวน จำต้องจรจากนางอันเป็นที่รัก ออกจึงหนักแลครวญคร่ำจำนรรจ ภาระหนึ่งหายห่างกันไปครึ่งชีวิต ในตอนนี้ก็มีเช่นกัน เป็นบทที่อิเหนากำลังชมกชมไม่ระหวางจะไปดาหา

ว่าพลางทางชมคณานก	โผนผกจับไม้อิงมี
เบญจวรรณจับวัลย์ชาลี	เหมือนวันพีไกลสามสุตามา
นางนวลจับนางนวลนอน	เหมือนพีแนบนวลสมจรจินตะหรา
จากพรากจับจากจำนรรจา	เหมือนจากนางสการะวาตี

คุณค่าด้านสังคม

การพิจารณาคุณค่าด้านสังคม เป็นการพิจารณาคุณค่าบทประพันธ์ว่า ผู้แต่งมีจุดประสงค์อย่างไรในการจรรโลงสังคม ซึ่งพิจารณาจากทรรศนะ แนวคิด การให้คติเตือนใจ การแสดงให้เห็นถึงชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยการสอดแทรกไว้ในบทประพันธ์อย่างแนบเนียน ดังตัวอย่าง

สิ่งใดในโลกล้วน	อนิจจัง	
คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้	
คือเงาติดตัวตั่ง	ตรึงแน่น	อยู่นา
ตามแต่บาปบุญแล้	ก่อเกื้อรักษา	(ที่มา : ลิลิตพระลอ)

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545

กำชัย ทองหล่อ. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2542

แนวการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดประสบการณ์

การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม

สาระสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อคิดและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมจะก่อให้เกิดความบันเทิงใจและจรรโลงใจในด้านความบันเทิงใจคือความสนุกสนานเพลิดเพลินตื่นเต้นดีใจเสียใจไปกับเนื้อหาในวรรณคดีหรือตัวละครต่างๆทำให้เกิดความรู้สึกอึ้งอ้อมใจและอึ้งอารมณ์นอกจากนี้เนื้อหาในวรรณคดียังสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยนั้นๆอีกด้วยสำหรับความจรรโลงใจนั้นวรรณคดีและวรรณกรรมจะช่วยกล่อมเกลาคจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นเบิกบานขึ้นช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้รู้จักความงามความดีความจริงในชีวิตรวมทั้งทำให้ได้เรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของ วิถีชีวิตไทยในอดีตอีกด้วยการอ่านวรรณคดีวรรณกรรมจึงควรวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหาคุณค่าด้านวรรณศิลป์และคุณค่าด้านสังคมวัฒนธรรมตลอดจนภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นกับยุคสมัยปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระที่ควรรู้	แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อ	การประเมินผล
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม (K) 2. นักเรียนสามารถอ่านวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมและตอบ	1. ความหมายของวรรณคดีและวรรณกรรม 2. แนวทางการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม	ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1. ครูผู้สอนกล่าวทักทายนักเรียนในชั้นเรียน 2. ครูผู้สอนพูดคุยกับนักเรียน เรื่องวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีบทบาทในชีวิตของเรา 3. ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่องการวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม ขั้นสอน 1. ครูผู้สอนพูดคุยกับนักเรียน ตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายของวรรณคดีและ	1. ใบความรู้เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม	1. สังเกตจากการตอบคำถาม 2. ตรวจสอบแบบฝึกทักษะ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดของวรรณคดีและวรรณกรรม 3. ตรวจสอบแบบทดสอบหลังเรียน 4. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระที่ควรรู้	แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อ	การประเมินผล
<p>คำถามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง (P)</p> <p>3.นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม (A)</p>		<p>วรรณกรรม เพื่อเป็นการทดสอบความรู้เดิมของนักเรียน</p> <p>2. ครูผู้สอนเชื่อมโยงความรู้เดิม เพื่อเรียนรู้ความรู้ใหม่ ด้วยคำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียน ว่า วรรณคดีและวรรณกรรมหมายถึงอะไร</p> <p>3. ครูผู้สอนอธิบาย ความหมายของการวิเคราะห์ วรรณคดีและวรรณกรรม และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างไร</p> <p>4. ครูผู้สอนอธิบายหลักการวิเคราะห์ วรรณคดีและวรรณกรรมหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่นักเรียนควรรู้ และยกตัวอย่างประกอบเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนของนักเรียน</p> <p>5. นักเรียนฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยการทำแบบฝึกทักษะ เรื่องวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>1. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบฝึกทักษะร่วมกัน</p> <p>2. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่องการวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม</p>		

แบบบันทึกหลังแผนการสอน

- ด้านความรู้

- ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ด้านอื่นๆ (พฤติกรรมเด่น หรือพฤติกรรมที่มีปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคล)

- ปัญหา/อุปสรรค

- แนวทางการแก้ไข

สาระที่ ๑ การอ่าน

แบบประเมินการเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาไทยพื้นฐาน
 ชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ .....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

เลขที่	การถาม-ตอบ				สรุปผลการประเมิน	
	4	3	2	1	ผ่าน	ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
 (.....)
 ...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน
แบบประเมินการเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม

ผู้ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณาจากการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ตามระดับคะแนน 4,3,2,1 ที่ตรงตามความคิดเห็นของผู้ตรวจมากที่สุด

เกณฑ์การประเมิน	คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน			
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
การเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม	มีการฝึกวิเคราะห์ สม่่าเสมอและเห็นคุณค่า ความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม	มีการฝึกการวิเคราะห์บางครั้ง และตั้งใจวิเคราะห์ เรื่องที่อ่านอย่างถูกต้อง	มีการฝึกการวิเคราะห์ ครึ่งและสามารถวิเคราะห์ เรื่องที่อ่านได้บางเรื่อง	มีการฝึกการวิเคราะห์ได้นาน ๆ ครั้ง

ระดับคุณภาพ

4	คะแนน	ดีมาก
3	คะแนน	ดี
2	คะแนน	พอใช้
1	คะแนน	ปรับปรุง

ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์

ภาคผนวก ข

แบบฝึกหัด/แบบทดสอบ

แบบทดสอบประมวลความรู้

คุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่ต้องรู้

๑. วรรณคดีหมายถึงอะไร?
๒. วรรณกรรมหมายถึงอะไร?
๓. รสวรรณคดีไทยมีกี่รส? ประกอบไปด้วยรสอะไรบ้าง?
๔. คุณค่าของวรรณคดีมีกี่ด้าน? ด้านใดบ้าง?
๕. การที่เราพิจารณาวรรณคดีโดยละเอียด จะเกิดภาพขึ้นในใจตามจินตนาการ เราเรียกสิ่งนั้นว่าอะไร?

(มีต่อข้อ 6 – 10)

๖. ข้อใดมีอุปมาโวหาร?

1. โกรธเป็นพินเป็นไฟ
2. ตัวใหญ่เท่าภูเขา

๗. ข้อใดคือบุคคลวัต?

1. ดอกไม้หักทลายกับพระอาทิตย์
2. ใจนางเหมือนดั่งทางรถ
3. พฤติกรรมต่างกันฟ้ากับเหว
4. เธอสวยเหมือนนางฟ้า

๘. ข้อใดมีการเล่นเสียงสัมผัสสระมากที่สุด?

1. ห้ามเพลิงไว้ อย่าให้มีควัน
2. ดุหนุ่สูงสูง งามสุดสูงสูง
3. สายัณห์ตะวัน คล้อยต่ำ
4. น้ำตาสาวไต้ น้ำใจสาวเหนือ

๙. การซ้ำคำ หมายถึงข้อใด?

1. การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันมาเขียนติดกัน
2. การใช้คำที่มีพยัญชนะเดียวกันมาเขียนติดกัน
3. การใช้คำที่มีสระเสียงเดียวกันมาเขียนติดกัน
4. การใช้คำที่มีความหมายเดิมแทนที่จังหวัดคำที่นำมาเขียนติดต่อกัน

๑๐. ข้อใดคือคุณค่าสูงสุดของการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม?

1. เพื่อให้เราสามารถเขียนบทกวีได้
2. เพื่อให้เราสามารถเขียนเรื่องเล่าประสบการณ์เป็นกลอนได้
3. เพื่อให้เรารู้ฉันทลักษณ์ของการแต่งวรรณคดีแต่ละเรื่อง
4. เพื่อนำข้อคิดและประโยชน์ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้กับตนเองในชีวิตประจำวัน

เฉลยแบบทดสอบ

๑ **วรรณคดี** หมายถึง งานเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี โดยผ่านกาลเวลา เป็นเครื่องพิสูจน์มีความงามอย่างมีศิลปะ

๒ **วรรณกรรม** หมายถึง งานเขียนทุกประเภท ที่ถูกเขียนขึ้นมาผ่านการถ่ายทอด โดยการใช้ภาษาที่หลากหลาย

๓ **รสวรรณคดีไทยมีทั้งหมด 4 รส** ประกอบด้วย
เสาวรจนี / นารีปราโมทย์ / พิโรธวาหัง
และ สัลลาปังคพิไสย

๔ **คุณค่าของวรรณคดีมีหลักอยู่ ๓ ด้าน** คือ
๑. ด้านเนื้อหา   ๒. ด้านวรรณศิลป์
๓. ด้านสังคม

๕ **โวหารภาพพจน์**

๖. ข้อใดมีอุปมาโวหาร?

1. โกรธเป็นพินเป็นไฟ
2. ตัวใหญ่เท่าภูเขา

๗. ข้อใดคือบุคคคลวัต? ต้นไม้อรงให้

1. ดอกไม้หักทลายกับพระอาทิตย์
2. ใจนางเหมือนดังทางรถ
3. พฤติกรรมต่างกันฟ้ากับเหว
4. เธอสวยเหมือนนางฟ้า

๘. ข้อใดมีการเล่นเสียงสัมผัสสระมากที่สุด?

1. ห้ามเพลิงไว้   อย่าให้มีควัน
2. ดูหนูสูงรุ่ง   งูสุดสูงหูสูง
3. สายัณห์ตะวัน   คล้อยต่ำ
4. น้ำตาสาวใต้   น้ำใจสาวเหนือ

๙. การซ้ำคำ หมายถึงข้อใด?

1. การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันมาเขียนชิดติดกัน
2. การใช้คำที่มีพยัญชนะเดียวกันมาเขียนชิดติดกัน
3. การใช้คำที่มีสระเสียงเดียวกันมาเขียนติดกัน
4. การใช้คำที่มีความหมายเดิมแทนที่จังหวะคำที่นำมาเขียนติดต่อกัน

๑๐. ข้อใดคือคุณค่าสูงสุดของการศึกษาวรรณคดี และวรรณกรรม?

1. เพื่อให้เราสามารถเขียนบทกวีได้
2. เพื่อให้เราสามารถเขียนเรื่องเล่าประสบการณ์เป็นกลอนได้
3. เพื่อให้เรารู้ฉันทลักษณ์ของการแต่งวรรณคดีแต่ละเรื่อง
4. เพื่อนำข้อคิดและประโยชน์ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้กับตนเองในชีวิตประจำวัน

คณะผู้จัดทำ

ข้อมูลคณะกรรมการดำเนินโครงการ : สนับสนุนสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน
เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก

คณะทำงานและผู้ประสานงานของสถาบัน	
	<p>ชื่อ-สกุล : ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา ศรีแก้ว ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย สังกัดคณะ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เลขที่ ๖๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลนครชุม อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๕๕-๗๐๖-๕๕๕ ต่อ ๒๑๕๑ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๓-๖๒๖-๕๗๑๖ E-mail : aum_raja@hotmail.com</p>
	<p>ชื่อ-สกุล : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภรดา สุขประเสริฐ ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย สังกัดคณะ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เลขที่ ๖๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลนครชุม อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๕๕-๗๐๖-๕๕๕ ต่อ ๒๑๕๑ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๕-๒๖๗-๔๕๔๖ E-mail : rdaandeve@hotmail.com</p>

ข้อมูลประวัติผู้สอน

ครูผู้สอน	
	<p>ชื่อ-สกุล : นายกฤษณะ แสงคำ ตำแหน่ง ครู หน่วยงาน : โรงเรียนพรานกระต่ายพิทยาคม สังกัด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ การศึกษา : ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่อยู่ : โรงเรียนพรานกระต่ายพิทยาคม ๑๑๘ หมู่ ๑ ตำบลถ้ากระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๗-๗๓๕-๑๒๐๑ E-mail : kitsana@prankratai.ac.th</p>